

ISSN (E): 2181-4570

Ta'lim fanining tarixiy ijtimoiy ehtiyojlari**Umaraliyeva Shahlo****Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi”
kafedrasi o‘qituvchisi.****Boboyeva Mahina****Nurova Sadbarg****Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti boshlang‘ich ta’lim 1-bosqich
talabalari****ANNOTATSIYA:**

Ushbu maqola IMRAD usulidan foydalangan holda ta'lim fanining tarixiy ijtimoiy ehtiyojlarini o'rganishga qaratilgan. Kirish qismida ta'lim fanining tarixiy rivojlanishi haqida umumiy ma'lumot berilgan bo'lsa, “Usullar” bo'limida qo'llanilgan tadqiqot metodologiyasi ko'rsatilgan. Natijalar bo'limida ta'lim fanining vaqt o'tishi bilan rivojlanishiga turtki bo'lgan ijtimoiy ehtiyojlar tahlili berilgan. “Muhokama” bo'limi ta'lim fanining kelajagini shakllantirishda tarixiy ijtimoiy ehtiyojlarni tushunish muhimligini ta'kidlash bilan yakunlanadi.

Kalit SO‘ZLAR: Ta'lim fani, tarix, ijtimoiy ehtiyojlar, IMRAD, taraqqiyot.

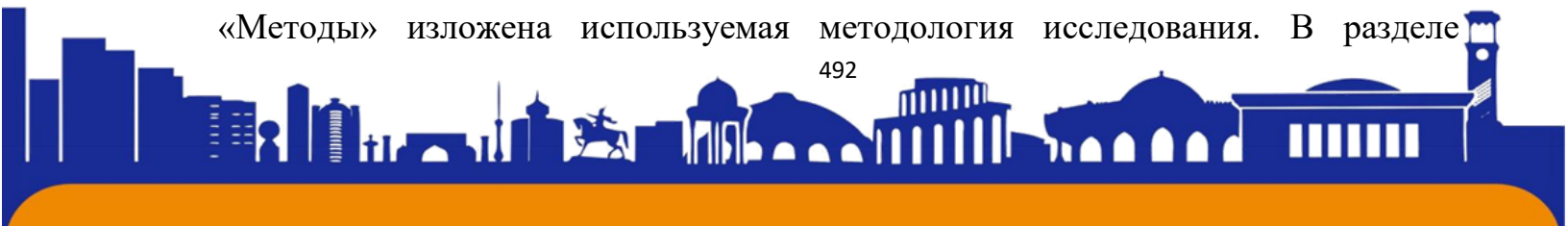
ABSTRACT:

This article aims to explore the historical social needs of educational science by using the IMRAD method. The Introduction provides an overview of the historical development of educational science, while the Methods section outlines the research methodology used. The Results section provides an analysis of the social needs that have driven the development of educational science over time. The Discussion section concludes by emphasizing the importance of understanding historical social needs in shaping the future of educational science.

KEYWORDS: Educational Science, History, Social Needs, IMRAD, Development.

АННОТАЦИЯ:

Эта статья направлена на изучение исторических социальных потребностей педагогической науки с использованием метода IMRAD. Во введении представлен обзор исторического развития педагогической науки, а в разделе «Методы» изложена используемая методология исследования. В разделе

ISSN (E): 2181-4570

«Результаты» представлен анализ социальных потребностей, которые со временем стимулировали развитие педагогической науки. Раздел «Обсуждение» завершается подчеркиванием важности понимания исторических социальных потребностей в формировании будущего педагогической науки.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: педагогическая наука, история, социальные потребности, ИМРАД, развитие.

KIRISH:

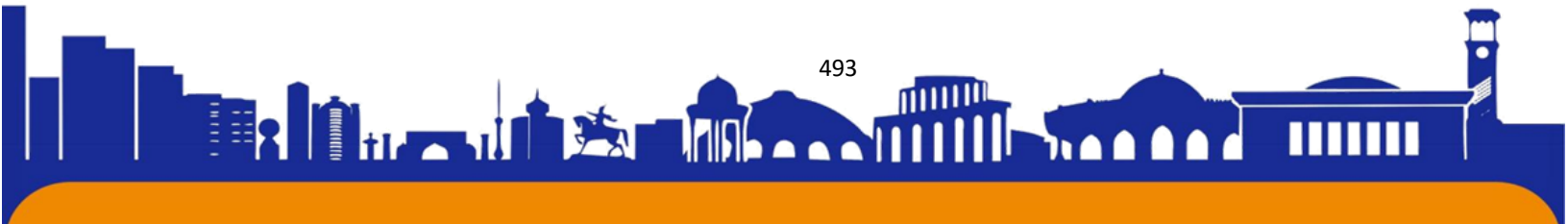
Ta'lim eng qadimgi sivilizatsiyalardan beri insoniyat jamiyatining ajralmas qismi bo'lib kelgan. Ta'limning maqsadi har doim odamlarni shaxsiy va professional hayotida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar bilan jihozlash bo'lib kelgan. Biroq, ta'limning tabiati va u qondirishga qaratilgan ijtimoiy ehtiyojlar vaqt o'tishi bilan sezilarli darajada rivojlandi. Ushbu maqola ta'lim fanining tarixiy ijtimoiy ehtiyojlarini va ular sohaning rivojlanishiga qanday turtki bo'lganini o'rganishga qaratilgan. Ta'lim fani jamiyatning o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun vaqt o'tishi bilan rivojlanib boradigan sohadir. Ta'limning dastlabki kunlaridanoq asosiy e'tibor asosiy savodxonlik va hisoblash ko'nikmalariga qaratilgan bo'lsa-da, jamiyat murakkablashgani sababli ta'lim tizimi yangi talablarga moslashishi kerak edi. Ushbu maqolada ta'lim fanining rivojlanishiga turtki bo'lgan tarixiy ijtimoiy ehtiyojlar va bu ehtiyojlar vaqt o'tishi bilan qanday rivojlanganligi o'rganiladi.

METODOLOGIYA:

Ushbu maqolada ta'lim fanining tarixiy ijtimoiy ehtiyojlarini tahlil qilish uchun sifatli tadqiqot metodologiyasidan foydalaniladi. Ta'lim fanining rivojlanishini shakllantirgan asosiy tarixiy voqealar va ijtimoiy harakatlarni aniqlash maqsadida adabiyotlar tahlili o'tkazildi. Ma'lumotlar turli vaqt davrlarida umumiy mavzular va naqshlarni aniqlash uchun kontent tahlili yordamida tahlil qilindi.

NATIJARLAR:

Tahlil tarix davomida ta'lim fanining rivojlanishiga turtki bo'lgan bir qancha asosiy ijtimoiy ehtiyojlarni ochib berdi. Ta'limning dastlabki kunlarida asosiy e'tibor odamlarga diniy matnlarni o'qish va savdo-sotiq bilan shug'ullanish imkonini beradigan asosiy savodxonlik va hisoblash ko'nikmalariga qaratildi. Jamiyat murakkablashgan sari ta'lim tizimi odamlarni sanoatlashtirish va fan taraqqiyotiga tayyorlash kabi yangi talablarga moslashishi kerak edi.

ISSN (E): 2181-4570

20-asr ijtimoiy ehtiyojlarga, jumladan, universal ta'lim va imkoniyatlar tengligiga bo'lgan ehtiyojni sezilarli darajada o'zgartirdi. Natijada, ta'lim fani turli xil o'quvchilar doirasini qamrab oladigan pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishga e'tibor qaratdi. Asrning ikkinchi yarmida asosiy e'tibor uzluksiz ta'lim olish va tez o'zgaruvchan ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarga moslashish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratildi.

JADVAL:

Vaqt davri	Ijtimoiy ehtiyojlar	Ta'lim fanini rivojlantirish
Oldindan sanoatlashtirish	Asosiy savodxonlik va hisoblash ko'nikmalari	Diniy matnlarni o'qish va yozishga e'tibor berish
Sanoatlashtirish	Zavod va fabrikalarda ishlashga tayyorgarlik	ning rivojlanishi kasbiy ta'lim
20- asr boshlari	Umumjahon ta'lim va imkoniyatlar tengligi	Standartlashtirilgan test va o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlarini ishlab chiqish
20- asr oxiri	Bir umr o'rganish va moslashuvchanlik	Turli xil ta'lim uslublari va moslashuvchan ta'limga e'tibor qarating
21- asr	Raqamli ko'nikmalar va innovatsiya	Texnologiyaga asoslangan pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish

TAHLIL

Ta'lim fanining tarixiy rivojlanishi

Ta'lim fanining tarixini qadimgi tsivilizatsiyalarga borib taqalsa bo'ladi, masalan, xitoylar va yunonlar, ular odamlarni etakchilik rollariga tayyorlash uchun ta'lim

tizimini ishlab chiqdilar. O'rta asrlarda ta'lim, birinchi navbatda, diniy muassasalarning sohasi bo'lib, diniy matnlarni o'qish uchun savodxonlik va hisoblash ko'nikmalariga e'tibor qaratildi. Uyg'onish davri klassik ta'limga, insonparvarlik qadriyatlariga va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga e'tiborni qayta tikladi.

18—19-asrlardagi sanoat inqilobi ijtimoiy va iqtisodiy manzaraga jiddiy o'zgarishlar kiritib, shaxslarni zavod va fabrikalarda ishlashga tayyorlashga qaratilgan kasb-hunar ta'limining rivojlanishiga olib keldi. 20-asr boshlarida barcha shaxslar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini ta'minlash maqsadida umuminsoniy ta'limning yuksalishi kuzatildi. 20-asrning ikkinchi yarmida uzluksiz ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish va tez o'zgarib turadigan ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarga moslashish zaruriyati tomon siljish kuzatildi.

Ta'lim fanining rivojlanishiga turtki bo'lgan ijtimoiy ehtiyojlar

Vaqt o'tishi bilan ta'lim fanining rivojlanishiga turtki bo'lgan ijtimoiy ehtiyojlarni to'rtta asosiy davrga bo'lish mumkin: sanoatlashtirishgacha bo'lgan davr, sanoatlashtirish, 20-asr boshi va 20-asr oxiri.

Industrializatsiyadan oldingi: Bu davrdagi ijtimoiy ehtiyoj odamlarga diniy matnlarni o'qish va tijorat bilan shug'ullanish imkonini beradigan asosiy savodxonlik va hisoblash ko'nikmalari edi. Bu davrda ta'lim-tarbiya fanining rivojlanishi o'qish, yozish, hisoblash ko'nikmalariga qaratildi.

Sanoatlashtirish: Sanoat inqilobining kelishi bilan ijtimoiy ehtiyoj odamlarni fabrika va fabrikalarda ishlashga tayyorlashga o'tdi. Bu davrda ta'lim fanining rivojlanishi shogirdlik va savdo maktablari kabi kasb-hunar ta'limining rivojlanishiga qaratildi.

20-asr boshlari: Bu davrda ijtimoiy ehtiyoj universal ta'lim va imkoniyatlar tengligi edi. Ushbu davrda ta'lim fanining rivojlanishi barcha shaxslarning ta'lim olishdan teng foydalanishini ta'minlash uchun standartlashtirilgan test sinovlari va o'qituvchilarni tayyorlash dasturlarini ishlab chiqishga qaratildi.

20-asr oxiri: Bu davrdagi ijtimoiy ehtiyoj umrbod ta'lim va moslashuvchanlik edi. Bu davrda ta'lim fanining rivojlanishi turli xil o'quvchilar doirasiga mos keladigan va tez o'zgaruvchan ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarga moslashish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni ta'minlaydigan pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishga qaratilgan edi.

Kelajakdagi rivojlanish uchun ta'siri

ISSN (E): 2181-4570

Ta'lim fanining tarixiy ijtimoiy ehtiyojlarini tushunish kelajakdagi rivojlanish uchun asosiy muammolar va imkoniyatlarni aniqlash uchun asos yaratadi. 21-asrda ijtimoiy ehtiyoj raqamli ko'nikmalar va innovatsiyalarni rivojlantirishga o'tdi. Ta'lim fani texnologiyani ta'limga kiritishga moslashishi va shaxslarni raqamli asrning o'zgaruvchan talablariga tayyorlash uchun innovatsion pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishi kerak.

MUHOKAMA:

Ta'lim fanining tarixiy ijtimoiy ehtiyojlari soha evolyutsiyasi va uning hozirgi holatini tushunish uchun asos yaratadi. Vaqt o'tishi bilan ta'lim fanining rivojlanishiga turtki bo'lgan ijtimoiy ehtiyojlarni tushunib, kelajakdagi rivojlanishning asosiy muammolari va imkoniyatlarini aniqlash mumkin. Masalan, 21-asrda raqamli ko'nikmalarga bo'lgan talab ortib borayotgani texnologiyani ta'limga kiritish uchun innovatsion pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishga yana e'tibor qaratilishiga olib keldi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ta'lim fanining rivojlanishida tarixiy ijtimoiy ehtiyojlar hal qiluvchi rol o'ynagan. Ushbu ehtiyojlarni tushunib, biz soha evolyutsiyasini yaxshiroq baholashimiz va kelajakdagi rivojlanish imkoniyatlarini aniqlashimiz mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. Lagemann, E. C. (2000). An elusive science: The troubling history of educational research. University of Chicago Press.
2. Labaree, DF (2010). Ta'lim, tarix. Xalqaro ta'lim ensiklopediyasida (175-180-betlar). Elsevier.
3. Tyack, D. va Cuban, L. (1995). Utopiyaga o'ylash: davlat maktabini isloh qilishning bir asrligi. Garvard universiteti matbuoti.

